

KM

Het oeuvre van Hans Hovy
Aantasting van natuursteen door water en zout
Lynne Leegte over de translucente eigenschappen van albast
Casper Braat maakt gebruiksartikelen in wit marmer
Gezondheidsrisico's van steenstof

Steen

HANS HOVY Harald Schole – Bij het bezoek aan het atelier van Hans Hovy (Amsterdam, 1953) treed je zijn wereld binnen. Een aantal sculpturen is beschermd met een deken, de omhulling geeft slechts een suggestie van wat er onder verborgen zit. Hoewel de nieuwsgierigheid geprikkeld wordt, werkt de gefaseerde onthulling ervan rustgevend. Er is allereerst ruimte en tijd voor het onbedekte werk, een passend entree tot het oeuvre van deze veelzijdige kunstenaar.

In een atelier waar stenen beelden worden gemaakt, verwacht je overal een behoorlijke laag stof. Het is niet voor te stellen dat het speciaal voor een collegiaal bezoek zo schoon is gemaakt als ik het aantref. Dat blijkt ook niet zo te zijn: na ons gesprek toont Hans Hovy de aparte ruimte met een grote afzuiginstallatie voor het machinaal schuren en slijpen.

Hans Hovy heeft in het begin van zijn carrière als meubelrestaurateur bij Amsterdamse Gemeentemusea gewerkt. De daarbij toegepaste nauwgezette en ambachtelijke benadering is in zijn kunst terug te lezen, beeldhouwen is en blijft handwerk en dat is zijn kracht. Binnen een constant en consequent opgebouwd oeuvre is Hovy een veelzijdig kunstenaar. Hij benut de specifieke mogelijkheden van diverse materialen dat tot gevarieerde benaderingen leidt. In zijn atelier heeft hij werk in keramiek, glas, hout, aluminium, brons en textiel en aan de wand hangen ingelijste tekeningen.

Tijdens het bezoek staat het werk in steen centraal. Hovy relateert de soort met de opmerking: 'Het is niet het harde graniet, hardsteen of marmer.' De sculpturen zijn meestal een combinatie van speksteen¹ en albast².

KIJKEN, NIET AANRAKEN

Voor een portret van een jonge vrouw zocht Hovy een manier om de binnenkant van de mond zichtbaar te maken. Met aandacht voor het meest sensibele deel, de tong met alle smaakpupillen. Hij had daarom een combinatie van wit albast en roze speksteen voor ogen, dat is echter anders uitgekapt dan de bedoeling was. Mogelijk heeft een te letterlijke vertaling van het concept de uitvoering tegengehouden. De thematiek van het begeerlijke, tegelijk onaanraakbare, keert echter wel keer op keer als een rode draad in zijn werk terug.

Verboden aan te raken

1 2 0

De associatie met lichaamsopeningen en -delen wordt door die kleine beweging versterkt. Het werpt ook de vraag naar ongewenste nieuwsgierigheid op. De kunst staat als object tentoon, zacht, en bezit een grote tederheid. Met de blik onder het oppervlak wordt een schemergebied betreden waarbij de dunne schil van albast het licht verzacht. Het gevoel van intimiteit neemt de overhand omdat het werk zich dan eigenlijk alleen één op één laat bekijken. Ziet de beschouwer schoonheid of roept het kijken, het gluren door de openingen schaamte op?

— ARBEIDSPROCES

Met een titel of een schetsje start het werkproces. Een sculptuur is vaak samengesteld uit meerdere delen, die als puzzelstukken met elkaar zijn verbonden. Hoewel bescheiden van formaat, vormen ze gezamenlijk een theatraal beeld. De positieve vorm van een onderdeel valt precies in de negatieve uitgeholde tegenvorm.

De dagelijkse vorderingen worden met een mobieltje vastgelegd. De gegevens over de jaartallen bij de titels verraden een lang werkproces, waarbij het werk soms ook herzien wordt. Het blijft een zoeken naar zowel evenwicht als spanning die bereikt moeten worden. De hoogte van het kunstwerk vraagt bijvoorbeeld een aanpassing van de sokkel of een verandering van de configuratie van de onderdelen.

De titel van een werk is een enkele keer in de sculptuur terug te vinden. Van het woord *sculpture* bijvoorbeeld, de titel van een werk, zijn uit roze speksteen de letters stuk voor stuk op wit albast gemonteerd. De negen letters op hun verschillende sokkels vormen een kleine beeldtentoonstelling.

— SPEKSTEEN

Speksteen is een zeer zachte steensoort. Op de schaal van Mohs (1773-1839)³ heeft garniet, met een groot bestanddeel kwarts en veldspaat, hardheid 7. Speksteen staat op 1 en diamant op 10. De schaal is gebaseerd op het feit dat met een harde steen een zachte steen bewerkt kan worden. In de gradatieaanduidingen zitten sprongen, het verschil tussen 1 en 2 is groter dan tussen 3 en 5. De naam speksteen is ontleend aan het tactiele, de steen en het speksteenstof voelen vettig, spekkig, aan.

De steen is gelaagd tot dun naaldvormig opgebouwd, de laagjes kunnen loslaten. Hij is licht doorschijnend en komt door ijzer veroorzaakte verontreinigingen in de tinten groen, gelig, zwart, wit en roze voor. Speksteen is eenvoudig te bewerken met een houtzaag en steenraspen. De objecten worden altijd handmatig in de juiste vorm geschuurd. Ze moeten bij de maker goed in zijn hand liggen en de aandacht voor zijn schepping moet er vanaf te lezen zijn. Hovy laat het oppervlak van roze speksteen ruw.

Hij schuurt hooguit met korrel 80. Het oogt fluwelig, zacht en teer. Hoe aantrekkelijk ook, aanraken blijkt een primaire reactie, is verboden. Het zuur en vet van de handen tasten het oppervlak aan en voor transport en installatie bij een tentoonstelling zijn handschoenen verplicht.

— ALBAST

De kunstenaar gebruikt albast, dat per kilo wordt verkocht, vaak als basis en als bouwsteen. De transparantie van albast is aantrekkelijk, bij een wanddikte van minder dan vijf centimeter wordt het doorschijnend. De steen oogt wat koeler en steviger dan speksteen, het is een halfkristal van gips en wordt in knolvormen in de grond gewonnen. Albast kan kleine adertjes bevatten en, afhankelijk van de vindplaats, verschillende kleuren bezitten; naast wit bestaan gelige, blauwe, beige en roze tinten. Op de schaal van Mohs wordt de hardheid met 2 aangegeven, iets harder dan speksteen, maar zachter dan marmer of kalksteen (die staan beide op schaal 3). Het uithollen van het albast gebeurt met een kleine komschijf voor steen, lamellen schuurschijven en met diverse frezen. Om dieper in de steen te komen wordt een verlengstuk aan de machine gemonteerd. De wanddikte van de steen kan variëren van twee tot vier centimeter. Hovy waakt er voor om het albast te glad te maken, hij verduidelijkt: 'Dan wordt het kitsch.' Schuren met korrel 80 is voldoende. De sporen van een smalle beitel blijven soms zichtbaar en een dunne laag stof mag als pas gevallen sneeuw, eventueel met wat lijm, op het oppervlak blijven plakken. Deze benadering reflecteert aan maagdelijkheid. Na de bewerking weegt Hovy het eindresultaat.

Al rondlopend in het atelier valt het oog op kleine ebbenhouten objecten. Deze kleinoden zijn qua vorm zo aantrekkelijk dat je ze direct in je hand wilt voelen. In dit verband heeft Hans Hovy een tip: hij werkt ze af met Renaissance Micro-Crystalline Wax Polish. Dat is in de jaren 50 door het British Museum voor het onderhoud en de bescherming van hout en metaal ontwikkeld. Het wordt ook in zijn oude vakgebied, de restauratie, gebruikt.

Noten

1 Speksteen is ook bekend onder de naam zeepsteen en soapstone. De geologische omschrijving is steatiet. Het hoofdbestanddeel bestaat uit het mineraal talk, dat sporen van asbest kan bevatten. De naam talk is afgeleid van het Perzische en Arabische woord *talq*. De gemiddelde dichtheid, in vergelijking tot andere steensoorten, is 2,75 kg/dm³.

2 Albast/gipsalbast (of seleniet) bestaat uit niet helemaal uitgekristalliseerd gips. De vindplaatsen zijn onder andere Engeland, Italië, Spanje en Egypte. De naam seleniet wordt gegeven aan grotere doorschijnende gipskristallen (CaSO₄ · 2 H₂O). Het wordt onder meer gevormd door oxidatie van kalkhoudende klei-afzettingen. De naam seleniet is ontleend aan Selene, de Griekse godin van de maan.

3 <https://wetenschap.infonu.nl/techniek/131882-de-hardheidsschaal-van-mohs.html>

Online

hanshovy.nl

4

‘Het begeerlijke, tegelijk onaanraakbare, keert keer op keer in Hovy’s werk terug’

Hans Hovy wordt vertegenwoordigd door Galerie Onrust te Amsterdam en door Christian Ouwens Galerie te Rotterdam. In beide galeries lopen tentoonstellingen met zijn werk. In Galerie Onrust tot en met 15 januari 2022, en in Christian Ouwens Galerie van 18 december 2021 tot en met 27 januari 2022.

Publicatie *Sculptissimo*, Gemeente Museum Den Haag, 2014, teksten Benno Tempel en Dominic van den Boomgaard, ISBN 978-90-76135-17-5

3

— HANDWERK

Het oppervlak van een object wordt met de hand al schurend gevormd. Het arbeidsintensieve proces bevordert een hoge visuele aaibaarheidsfactor. Het resultaat is een stoffig, fluwelig oppervlak dat doet denken aan de zachte huid van een perzik, waar je even in wilt knijpen om de rijpheid te controleren.

Hovy gaat nog een stap verder en daagt de beschouwer uit. Het albast is uitgehold en door ontstane holtes en spleten is het binnenste te zien. Geabstraheerde lichamelijke vormen hangen en stulpen uit het binnenste. De vormen lijken tegen elkaar aan te duwen, te strelen en te verleiden. Het vlezige aspect wordt versterkt door het gebruik van roze speksteen.

De roze elementen zijn met twee componentenlijm (Bison) bevestigd. In één werk is zo'n zachtroze vormpje aan een veer gemonteerd. Wanneer de vloer door een zware passerende vrachtwagen wat schudt, begint het steentje lichtjes te trillen. Hovy: 'Voor een grote kunstcollecteur was dat aanleiding om met haar hak tegen de sokkel te blijven tikken.'

Foto's

1 Hans Hovy in zijn atelier (foto: Auke Hamers).

2 Hans Hovy, *Pink Mountain*, 2015-2017, 79 x 61,1 x 53 cm, 2 onderdelen albast, gewicht respectievelijk 56 en 36 kilo, 4 onderdelen roze speksteen, totaal gewicht plusminus 108 kilo, geschuurd met korrel 60, serie foto's van het proces.

3 Hans Hovy, *Licking Wanting*, 2011-2013, 23,7 x 23,6 x 18,6 cm, roze albast, 9 onderdelen speksteen, gewicht 8,5 kilo.

4 Hans Hovy, *The World of Sodom and Gomorra*, 2009-2012, wit albast, roze speksteen, 32,5 x 30,3 x 28,9 cm, 21 delen (privé collectie).